

ע"פ 3745/17 - ישראל אלבז, עידן רחמים, יוסף (זזה) צדיק, שמואל (שמוליק) גרימברג, אבי אגאבאבא, יוסף סולומון נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 3745/17

ע"פ 3750/17

ע"פ 3857/17

ע"פ 3905/17

ע"פ 3925/17

ע"פ 3926/17

כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון

לפני:

ישראל אלבז	המערער בע"פ 3745/17:
עידן רחמים	המערער בע"פ 3750/17:
יוסף (זזה) צדיק	המערער בע"פ 3857/17:
שמואל (שמוליק) גרימברג	המערער בע"פ 3905/17:
אבי אגאבאבא	המערער בע"פ 3925/17:
יוסף סולומון	המערער בע"פ 3926/17:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 26.9.2016 ומיום 30.3.2017 שניתנו בתפ"ח 20623-11-12 על-ידי כבוד הנשיאה ר' יפה-כ"ץ והשופטים א' ואגו ו-י' צלקובניק

ו' באדר א' התשע"ט (11.2.2019)
ח' באדר א' התשע"ט (13.2.2019)
י"ג באדר א' התשע"ט (18.2.2019)

תאריך הישיבות:

עמוד 1

בשם המערער בע"פ 3745/17: עו"ד ירום הלוי
בשם המערער בע"פ 3750/17: עו"ד ליאור אשכנזי
בשם המערער בע"פ 3857/17: עו"ד משה שרמן, עו"ד חיים רוט
בשם המערער בע"פ 3905/17: עו"ד נעם אליגון
בשם המערער בע"פ 3925/17: עו"ד משה מרוז, עו"ד משה פלמור
בשם המערער בע"פ 3926/17: עו"ד אסף טל

בשם המשיבה: עו"ד נגה בן סידי, עו"ד דגנית כהן-ויליאמס,
עו"ד גיורא חזן, עו"ד יעל לוויה-פינק

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. הערעורים שבפנינו פרסו מסכת עובדתית מורכבת של פעילות עבריינית שבה היו שותפים, באופנים שונים, המערערים. ההליך שהתנהל בעניינם של המערערים נסב הן על עבירות קונקרטיות שיוחסו להם, והן על טענות שנגעו לכך שאלה בוצעו בגדרו של "ארגון פשיעה" כמובנו של מונח זה בדין. הערעורים כוונו הן נגד הכרעת הדין שניתנה בעניינם של מרבית המערערים והן נגד גזרי הדין, הכול כמפורט להלן.
2. נקדים ונציין, כי בתום שלושה ימי דיונים בערעורים - שהתקיימו בימים 11.2.2019, 13.2.2019 ו-18.2.2019 - סברנו כי דין מרבית טענותיהם של המערערים בכל הנוגע להכרעת הדין להידחות. לצד זאת, שיקפנו לצדדים קושי שאנו מוצאים לכאורה בקביעה כי הונח בסיס ראיתי מספיק לכך שהמערערים פעלו במסגרת ארגון פשיעה במהלך כל תקופת הפעילות שיוחסה להם. כמו כן, הבענו דעתנו בנוגע להשלכותיה האפשריות של התערבותנו בהיבט זה על הענישה בעניינם של המערערים. בהמשך לכך, חזרו המערערים מערעוריהם על הכרעת הדין, למעט בנקודה הנוגעת למשך פעילותו של הארגון. בהתאם לכך, פסק דיננו מוגבל בהיקפו בהשוואה ליריעת המחלוקת בין הצדדים במתכונתה המקורית.

עיקרי התשתית העובדתית

3. ביום 12.11.2012 הוגש לבית המשפט המחוזי בבאר שבע כתב האישום נגד המערערים, ששה במספר, ושלושה נאשמים נוספים (להלן: הנאשמים הנוספים, וביחד: כלל הנאשמים). ביום 26.11.2012 זה הוחלף בכתב אישום מתוקן, והמשך הדברים יתייחס אליו. בכתב האישום נטען כי כלל הנאשמים פעלו בשנים 2008-2012 במסגרת ארגון פשיעה בבאר שבע (להלן: הארגון), כמובנו לפי חוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003 (להלן: חוק המאבק בארגוני פשיעה). לחלקם אף יוחסו עבירות של עמידה בראש ארגון פשיעה וניהולו לפי סעיף 2 לחוק האמור. ככלל, נטען כי במסגרת פעילותו של הארגון, עברו הנאשמים עבירות רבות - בהן ניסיון לרצח, חבלה בכוונה מחמירה, סחיטה באיומים, החזקה ונשיאה של נשק והלבנת הון. בהתאם לכך, כתב האישום נדרש לביצוע העבירות ביחד עם סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה, הקובע כי ניתן להשית את כפל העונש הקבוע בצדה של עבירה שבוצעה במסגרת ארגון

פשיעה (אך לא יותר מ-25 שנות מאסר).

4. ייאמר כבר עתה כי כתב האישום התבסס, במידה רבה, על הפעלתו של עד המדינה המכונה א' ו' (להלן: עד המדינה או א' ו'). זה העיד כי השתייך לארגון מאז הקמתו. בכתב האישום נטען, כי עד המדינה שימש בחלק מהזמנים הרלוונטיים נהג בארגון ושימש בו אף כגובה כספים.
5. למעשה, א' ו' שימש כמודיע משטרתי לכל הפחות משנת 2005, במקביל לפעילותו העבריינית. פרטי מידע שמסר למשטרה במשך השנים הוגשו לבית המשפט המחוזי, בין היתר על מנת להראות שהפרטים שמסר בעדותו לא הועלו על-ידו לראשונה עם הפיכתו לעד מדינה. פרטים אלה אף גובו בעדותו של רכז המודיעין שהפעיל את עד המדינה כמודיע משטרתי.
6. ביום 16.4.2012 פנה א' ו' למפעילו במשטרה בבקשה להפוך לעד מדינה, וזאת - לטענתו - בעקבות ניסיונות לחסלו. ביום 30.5.2012 נחתם עמו הסכם מקדמי ביחס לכך, שבו צוין כי "בטרם התחייבות מצד המשטרה, איכות המידע של העד ייבדק, היקפו ויכולתו לתרום לאיכות החקירה". ממועד החתימה על ההסכם המקדמי החל עד המדינה להיחקר ולבצע הקלטות בהתאם להנחיות שקיבל ממפעילו. בנוסף, הותקנו בשני כלי הרכב שבהם נהג אמצעי הקלטה לשמע ולווידיאו, ששימשו לאיסוף ראיות אשר הוגשו במהלך המשפט. ביום 4.7.2012 נחתם עם א' ו' הסכם עד המדינה. עד המדינה התחייב למסור הודעות הנוגעות ליותר מ-20 אירועים ולעשרות מעורבים, בהם חלק מהמערערים, וכן להעיד במשפטים שיתנהלו נגד המעורבים בארגון דנן ובארגון פשיעה אחר בראשותו של אילן בן-שטרית (להלן: בן-שטרית) שפעל באילת.
7. בשנת 2008, בסמוך לתחילת הפעילות הנטענת של הארגון, עבר עד המדינה להתגורר באילת, ולכך נודעת חשיבות מבחינת המשך הדברים. באילת חבר עד המדינה לארגון הפשיעה שבראשו עמד בן-שטרית. בשנת 2011, לאחר שנפצע מירי שבוצע לעברו ועבר תקופת שיקום, שב עד המדינה להתגורר בבאר שבע. באותה עת חזר, כך נטען, לפעול במסגרת הארגון. עד המדינה ציין בעדותו כי גם בזמן ששהה באילת שמר על קשר עם הארגון והיה מעורה בענייניו.
8. להשלמת התמונה יצוין כי ביום 2.9.2015 הרשיע מותב אחר בבית המשפט המחוזי בבאר שבע שמונה מהמעורבים בארגון הפשיעה בראשות בן-שטרית בעבירות של עמידה בראש ארגון פשיעה וניהולו, ניסיון לרצח, קשירת קשר לביצוע פשע, סחיטה, הלבנת הון ועוד (תפ"ח 26879-11-12, השופטים נ' זלוצ'ובר, י' רז לוי, ו-ש' פרידלנדר (להלן: עניין בן-שטרית)), וכי ביום 4.4.2016 ניתן גזר הדין בעניינם של שבעה מתוכם. עוד יצוין כי במהלך חודש מאי 2018 התקיימו בבית משפט זה דיונים בשבעה ערעורים שאלה הגישו (ע"פ 3806/16), והם תלויים ועומדים בעת הזו.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

9. ביום 26.9.2016 הרשיע בית המשפט המחוזי בבאר שבע (תפ"ח 20623-11-12, הנשיאה ר' יפה-כ"ץ והשופטים א' ואגו ו-י' צלקובניק) את כלל הנאשמים במרבית העבירות שיוחסו להם בכתב האישום, לצד זיכויים מעבירות מסוימות. פסק דינו של בית המשפט המחוזי הושתת במידה רבה על ממצאי עובדה המבוססים על האמון שנתן בעדותו

של עד המדינה ועל ראיות הסיוע שנמצאו לה. בית המשפט המחוזי היה מודע לקשיים ואי-דיוקים שהתגלו בעדותו של עד המדינה, אך מצא להם הסברים, וככלל סבר כי הוא עד שניתן לסמוך על דבריו. בהמשך לכך, ביום 30.3.2017 ניתן גזר דינו של בית המשפט המחוזי.

10. לצורך המשך הדיון נציג את עיקרי הכרעת הדין וגזר הדין, שהתפרסו על פני מאות רבות של עמודים. כאמור, מאחר שבסופו של דבר התייתר הדיון בערעורים על הכרעות הדין, למעט בהיבט יחיד ומצומצם, הדברים יובאו בקצרה.

11. האישום הראשון-בעיקרו של דבר, בית המשפט המחוזי קבע כי כלל המעורבים פעלו בגדרו של ארגון פשיעה בין השנים 2008-2012, כאשר בראשו עמדו שמואל גרימברג, הוא המערער בע"פ 3905/17 (להלן: גרימברג) ויוסף (זזה) צדיק, הוא המערער בע"פ 3857/17 (להלן: צדיק). בית המשפט המחוזי קבע כי בראיות שהוצגו בפניו נמצא סיוע חזק ומשמעותי לעדותו של עד המדינה בדבר פעילותו של הארגון. בעשותו כן, הדגיש בית המשפט המחוזי כי אין לתור אחר ראיית סיוע "לכל שנה, חודש או יום בו התנהלה הקבוצה כארגון פשיעה", וכי לענין זה די בראיות המעלות "תמונה ברורה על דפוס הפעולה של הארגון" (עמ' 165 להכרעת הדין). בית המשפט המחוזי קבע כי הארגון מצוי ב"רף הבינוני" של ארגוני הפשיעה (עמ' 25 לגזר הדין), בהתייחסו מחד גיסא לחומרת העבירות שביצעו חבריו, ומאידך גיסא להתמקדות פעילותו של הארגון בבאר שבע ולעוצמתו הארגונית הנמוכה.

12. מלבד האישום הראשון שעסק בפעילותו של ארגון פשיעה, מנה כתב האישום עשרה אישומים נוספים שנסבו על ביצוען של עבירות פרטיקולריות במסגרת הארגון. חלק מעבירות אלו נסבו על הסכסוך של חברי הארגון עם חבורת יריביהם בעיר באר שבע שבראשה עמדו חגי זגורי ומשה רובין (להלן בהתאמה: החבורה היריבה, זגורי-רובין). להלן יוצגו עיקרי הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי באותם אישומים.

13. האישום השני - בית המשפט המחוזי קבע כי גרימברג ושלומי זיתון (להלן: שלומי), שהוא אחד מהנאשמים הנוספים, נעצרו ביחד עם עד המדינה ואדם נוסף, בעת שהיו בדרכם לרצוח את זגורי בסמוך לביתו שבבאר שבע בליל יום 23.6.2008. נקבע כי גרימברג ושלומי החזיקו בשני רובי קלצ'ניקוב ובאקדח לשם מימוש תכניתם, וכי פעולותיהם בוצעו כנקמה על מותו של משה זיתון (להלן: משה), מי שעמד בראש הארגון ונרצח ימים ספורים קודם לכן.

14. האישום השלישי - בית המשפט המחוזי קבע כי יוסף סולומון, המערער בע"פ 3926/17 (להלן: סולומון) ניסה במועד מסוים במהלך החודשים מרץ-אפריל 2011 לירות בגופו של רובין מספר יריות מטווח מגע בסמוך למכולת בבאר שבע, אלא שכתוצאה מתקלה בתפעול האקדח שבו השתמש לא נורו ממנו כדורים. עוד נקבע כי סולומון, שפעל ביחד עם חבר בארגון בשם בוריס ניסנוב (להלן: ניסנוב), חפץ להמית את רובין בשל יריבותו עם הארגון, וכן כי צדיק החזיק באקדח ששימש לניסיון הירי ברובין, יחד עם אקדח נוסף ושתי לבנות חבלה, בפיר מעלית בבניין בשכונה י"א בבאר שבע.

15. האישום הרביעי - בית המשפט המחוזי קבע כי ביום 7.6.2011 העביר עד המדינה לניסנוב אקדח שמסר לו צדיק, בהוראתו של האחרון. בהמשך לכך, נסע באותו יום ניסנוב עם סולומון ואחד מהנאשמים הנוספים ששמו אשר (זורו) מנגשה (להלן: מנגשה) לקרבתה של דירת הימורים בבאר שבע, שבסביבתה אמור היה לשהות יוני שבתייב (להלן: שבתייב) המזוהה עם זגורי ורובין. בהגיעם למקום יצא ניסנוב מהרכב, וירה לעבר שבתייב שלוש יריות מאחורי גבו בכוונה לגרום למותו. שבתייב נפצע ונמלט מהמקום בריצה. בית המשפט המחוזי קבע כי הוכח קשר עבריני בין צדיק, סולומון ומנגשה, כאשר צדיק שימש בו הדמות הסמכותית.

16. האישום החמישי - בית המשפט המחוזי קבע כי במהלכו של קיץ 2011 הגיעו לביתו של צדיק שבעומר, בו נכחו בין השאר גם סולומון ועד המדינה, אדם בשם שרון זינו (להלן: זינו), שעבד בעסק לניכיון שיקים שהפעיל צדיק, וכן אדם בשם ערן דלויה (להלן: דלויה). נקבע כי הוכח שדלויה אולץ בניגוד לרצונו להצהיר בפני הנוכחים במקום שהוא "מעביר" 150,000 שקלים שחב לו זינו לידי חברי הארגון, וכי זינו שילם בהמשך לכך לחברי הארגון.

17. האישום השישי - בית המשפט המחוזי קבע כי ביום 21.6.2012 גרימברג, ניסנוב, עד המדינה, אבי אגאבאבא, הוא המערער שעניינו נדון בהמשך בנפרד בע"פ 3925/17 (להלן: אגאבאבא), וחברים נוספים בארגון הצטיידו בסכינים ובמברגים וקשרו קשר לפגוע באמיר בן-שימול (להלן: בן-שימול) המקושר לחבורה היריבה. כאשר לא הבחינו בבן-שימול במקום שבו המתינו לו בבאר שבע, הם הכו ודקרו בהמשך אותו ערב אדם בשם אלירן פרץ, שהיה מקושר גם כן ליריביהם, ואדם נוסף שנסע עמו במכונית.

18. האישום השביעי - בית המשפט המחוזי קבע כי גרימברג, שלומי, אחד מהנאשמים הנוספים ששמו גיל אלבז (להלן: גיל) וישראל אלבז, הוא המערער בע"פ 3745/17 (להלן: ישראל), פעלו החל מחודש פברואר 2011, בהרכבים שונים ובמספר אירועים שונים, על מנת לאיים ולחבול באדם בשם אלירן חג'ג' (להלן: חג'ג'), שהיה מזוהה עם החבורה היריבה. במסגרת זו אף קיימו גרימברג וגיל מרדף מכוניות אחר חג'ג' ברחובות באר שבע.

19. האישום השמיני - בית המשפט המחוזי קבע כי בחודש יוני 2012 קשרו גרימברג ואגאבאבא, יחד עם חברים נוספים בארגון, במטרה לפגוע באחד מאנשי החבורה היריבה. לשם מימוש הקשר, הקבוצה נסעה ברחבי באר שבע, ואגאבאבא אף החזיק סכינים ונשא עמו נשק.

20. האישום התשיעי - בית המשפט המחוזי קבע כי לגרימברג, לגיל, לישראל ולעידן רחמים, הוא המערער בע"פ 3750/17 (להלן: רחמים) היו הכנסות בלתי מדווחות, בהיקף של עשרות ואף מאות אלפי שקלים, בגין מתן הלוואות בריבית גבוהה. עוד נקבע כי לארבעה היה אינטרס משותף להעצים את כוחו הכלכלי של הארגון באמצעות פעילותם זו, וכי הם השתמשו במוניטין של גרימברג על מנת להטיל מורא על חייבים ולייעל את הגבייה. כן נקבע כי הארבעה פעלו להשתמש מתשלום מס הכנסה ומס ערך מוסף (להלן: מע"מ) ולא עמדו בחובות דיווח וניהול המוטלות עליהם לפי דין. בית המשפט המחוזי קבע גם שגרימברג ורחמים נקטו פעולות שונות על מנת להסוות את מקור הרווחים מעסקי ההלוואות שניהלו ובכך ביצעו הלבנת הון. בהקשר זה נקבע, בין היתר, כי גרימברג לא רשם את חלקו בבעלות על פיצויה בבאר שבע על מנת להסוות את מקור הכספים שהשקיע בהקמתה ובתפעולה.

21. האישום העשירי - בית המשפט המחוזי קבע כי גרימברג ורחמים פעלו יחד כדי לסחוט באיומים את אחד הלוויים מהם על מנת שישלם את חובו בזמן. כן נקבע כי רחמים סחט בכוח אותו לווה.

22. האישום האחד-עשר - בית המשפט המחוזי קבע כי רחמים סחט באיומים לווה נוסף על מנת שישלם את חובו בזמן, וזאת בשיתוף פעולה עם לווה אחר שהיה לו אינטרס כלכלי בהצלחתו של הליך הגבייה.

23. נוכח הקביעות שפורטו לעיל, הרשיע בית המשפט המחוזי את כלל הנאשמים וגזר את דינם כמפורט להלן.

24. גרימברג הורשע בכך שעמד בראש הארגון לפי סעיפים 2(א)(1) ו-2(א)(2) לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן הוא הורשע בעבירות של קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (חמש עבירות), ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, החזקת נשק לפי סעיף 144(א) לחוק העונשין, ניסיון לנשיאת נשק לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין בצירוף סעיף 25 לחוק, החזקת סכין לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין (שתי עבירות), חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א) לחוק העונשין, ניסיון לגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 333 לחוק העונשין, בנסיבות סעיף 335 לחוק העונשין ובצירוף סעיף 25 לחוק העונשין, סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) רישא לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין, איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין, שיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין, סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה לפי סעיף 332(2) לחוק העונשין, קבלת רכב גנוב לפי סעיף 413(י) לחוק העונשין, הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התשס"א-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון), עבירות מרמה, ערמה או תחבולה לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: פקודת מס הכנסה) (חמש עבירות) ועבירות מרמה או תחבולה לפי סעיף 117(ב)(8) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מע"מ) (ריבוי עבירות). הרשעתו בכלל עבירות אלו נעשתה ביחד עם סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן, הורשע בעבירות מס הכנסה ומע"מ נוספות (אי-ניהול פנקסי חשבונות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה וסעיף 117(א)(7) לחוק מע"מ, אי-הוצאת חשבוניות מס לפי סעיף 117(א)(13) לחוק מע"מ ואי-הגשת דו"חות תקופתיים למע"מ לפי סעיף 117(א)(6) לחוק מע"מ). יצוין עוד כי גרימברג זוכה מחלק מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום - עבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין (שיוחס לו במסגרת האישום השמיני), חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין (שתי עבירות), סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה לפי סעיף 332(2) לחוק העונשין וקבלת רכב גנוב לפי סעיף 413(י) לחוק העונשין.

25. גזר דינו של גרימברג הועמד על 22 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, ובנוסף לכך שתי שנות מאסר נוספות על יסוד הפעלתם של שלושה מאסרים מותנים שמשכם הכולל 32 חודשים (על יסוד של חפיפה חלקית ביניהם), 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור כל עבירת פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו, וכן קנס בשיעור 250,000 שקלים או שמונה חודשי מאסר תמורתו.

26. צדיק הורשע בכך שעמד יחד עם גרימברג בראש הארגון לפי סעיפים 2(א)(1) ו-2(א)(2) לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן, הורשע צדיק בעבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, פציעה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 334 לחוק העונשין בצירוף סעיף 335(א) לחוק העונשין, החזקת נשק לפי סעיף 144(א) לחוק העונשין (שתי עבירות), עסקה אחרת בנשק לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין וסחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין. הרשעתו בעבירות אלו נעשתה ביחד עם סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. צדיק זוכה אף הוא מחלק מהעבירות שיוחסו לו - עבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין (שיוחס לו במסגרת האישום השלישי), ניסיון לשידול לרצח לפי סעיף 33(1) לחוק העונשין ביחד עם סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, עסקה אחרת בנשק לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין וסחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) סיפא לחוק העונשין.

27. גזר דינו של צדיק הועמד על 18 שנות מאסר בפועל, וכן על 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור כל עבירת פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו.

28. סולומון הורשע בעבירות הבאות: ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין (שתי עבירות), קשירת קשר

לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין (שתי עבירות), פציעה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 334 לחוק העונשין בצירוף סעיף 335(א) לחוק העונשין, החזקת ונשיאת נשק לפי סעיפים 144(א) ו-144(ב) לחוק העונשין וסחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין. הרשעתו בהן נעשתה ביחד עם סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. אף סולומון זוכה מחלק מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום - עבירות של החזקת ונשיאת נשק לפי סעיפים 144(א) ו-144(ב) לחוק העונשין, סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) סיפא לחוק העונשין ושיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

29. גזר דינו של סולומון הועמד על 13.5 שנות מאסר בפועל, תקופה המתחשבת גם בכך שהופעל בעניינו מאסר מותנה בן שנה (כך שמחיצתו ירוצה במצטבר ומחציתו בחופף), ובנוסף לכך 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירת פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו.

30. אגאבאבא הורשע בעבירות הבאות: קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין (שתי עבירות), חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א) לחוק העונשין, החזקת סכין לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין (שתי עבירות), נשיאת נשק לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין ושיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין. הרשעתו בהן נעשתה ביחד עם סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. גם אגאבאבא זוכה מחלק מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום - עבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין (שיוחס לו במסגרת האישום השמיני), קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) רישא לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין, החזקת סכין לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין וקבלת רכב גנוב לפי סעיף 413(י) לחוק העונשין.

31. גזר דינו של אגאבאבא הועמד על שמונה שנים וחודשיים מאסר בפועל, ואף בעניינו התחשב בית המשפט המחוזי בהפעלתו של מאסר מותנה בן חמישה חודשים (כשבעניין זה נקבע כי חודשיים ירוצו במצטבר ושלושה חודשים בחופף). כמו כן הוטלו עליו עונש מאסר על תנאי בן 12 חודשים כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירת פשע בתוך שלוש שנים מיום שחרורו, ופסילה מקבלת והחזקת רישיון נהיגה למשך 12 חודשים מיום שחרורו ממאסר.

32. ישראל הורשע בעבירות הבאות: ניסיון לגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 333 לחוק העונשין, בנסיבות סעיף 335 לחוק העונשין ובצירוף סעיף 25 לחוק העונשין, עבירות מרמה, ערמה או תחבולה לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה (שלוש עבירות) ועבירות מרמה או תחבולה לפי סעיף 117(ב)(8) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות). אף הרשעתו בהן הייתה בצירוף סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן, הוא הורשע בעבירות מס הכנסה ומע"מ נוספות (אי-ניהול פנקסי חשבונות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה וסעיף 117(א)(7) לחוק מע"מ, אי-הוצאת חשבוניות מס לפי סעיף 117(א)(13) לחוק מע"מ ואי-הגשת דו"חות תקופתיים למע"מ לפי סעיף 117(א)(6) לחוק מע"מ). ישראל זוכה מעבירות רבות אחרות שיוחסו לו בכתב האישום - עבירות של קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין, סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) רישא לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין והחזקת סכין לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין.

33. גזר דינו של ישראל הועמד על שלוש וחצי שנות מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירת פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו, חילוט סכומי הכספים שנתפסו אצלו ופירותיהם, וכן קנס בשיעור 60,000 שקלים או ארבעה חודשי מאסר תמורתו. בהתאם להחלטת השופטת ע' ברון מיום 22.5.2017, ובהסכמת

המדינה, עוכב ביצוע ריצויו של עונש המאסר בפועל שהוטל על ישראל.

34. רחמים הורשע בעבירות הבאות: קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין (שתי עבירות), סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) סיפא לחוק העונשין וניסיון לסחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין, עבירות מרמה, ערמה או תחבולה לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה (חמש עבירות), עבירות מרמה או תחבולה לפי סעיף 117(ב)(8) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות), וכן הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון. הרשעתו בהן הייתה בצירוף סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן, הוא הורשע בעבירות מס הכנסה ומע"מ נוספות (אי-ניהול פנקסי חשבונות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה וסעיף 117(א)(7) לחוק מע"מ, אי-הוצאת חשבוניות מס לפי סעיף 117(א)(13) לחוק מע"מ ואי-הגשת דו"חות תקופתיים למע"מ לפי סעיף 117(א)(6) לחוק מע"מ). רחמים זוכה מעבירת סחיטה באיומים שיוחסה לו לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין.

35. גזר דינו של רחמים הועמד על שנתיים וחצי מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירת פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו, פסילה מקבלת והחזקת רישיון נהיגה למשך 12 חודשים מיום שחרורו ממאסר, וכן קנס בשיעור 200,000 שקלים או שבעה חודשי מאסר תמורתו. בהתאם להחלטת השופט א' שהם מיום 28.5.2017, ובהסכמת המדינה, עוכב ביצוע ריצויו של עונש המאסר בפועל שהוטל על רחמים.

36. להשלמת התמונה יוצגו בקיצור הנדרש גם שלושת הנאשמים הנוספים, שעניינם לא נדון במסגרת הערעורים שבפנינו.

37. שלומי הורשע בעבירות של ניהול, ארגון והכוונת הפעילות בארגון, וכן בעבירות של קשירת קשר לפשע (שתי עבירות), ניסיון לרצח, סחיטה בכוח, החזקת נשק, ניסיון לנשיאת נשק וקבלת רכב גנוב. הרשעתו בהן הייתה בצירוף סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. שלומי זוכה מעבירות של סחיטה באיומים, החזקת סכין וסיכון חיי אדם בנתיב תחבורה. גזר דינו של שלומי הועמד על שמונה שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו, וכן על 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירה מסוג פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו.

38. גיל הורשע בעבירות של קשירת קשר לפשע, סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, ניסיון לגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, איומים, וכן בעבירות מרמה, ערמה או תחבולה לפי פקודת מס הכנסה (שלוש עבירות) ועבירות מרמה או תחבולה לפי חוק מע"מ (ריבוי עבירות). הרשעתו בעבירות אלה הייתה בצירוף סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. כמו כן, הוא הורשע בעבירות מס הכנסה ומע"מ נוספות. לצד זאת, גיל זוכה מעבירות אחרות שיוחסו לו - עבירות של סחיטה באיומים, סחיטה בכוח, החזקת סכין, סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה וחבלה בכוונה מחמירה. גזר דינו של גיל הועמד על חמש שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, תקופה המתחשבת במאסר מותנה בן 16 חודשים שהופעל בעניינו (כך ששישה חודשים מתוכו ירצו במצטבר והיתר בחפיפה), 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירה מסוג פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו, וכן קנס בשיעור 30,000 שקלים או חודשיים מאסר תמורתו. ביום 27.7.2017 דחה בית משפט זה ערעור שהגיש גיל על גזר דינו (ע"פ 3924/17, השופטים (כתוארם אז) א' חיות ו-ח' מלצר והשופט ע' ברון).

39. מנגשה הורשע בעבירות של ניסיון לרצח, קשירת קשר לביצוע פשעופציעה בנסיבות מחמירות. הרשעתו בהן הייתה בצירוף סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה. מנגשה זוכה מעבירות של נשיאת נשק ושיבוש מהלכי משפט. גזר דינו של מנגשה הועמד על שבע שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, 12 חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירה מסוג פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו, וכן פסילה מקבלת והחזקת רישיון נהיגה למשך 12 חודשים מיום שחרורו ממאסר.

40. עוד יצוין כי ניסנוב, שהיה שותף לביצוע המעשים המיוחסים לנאשמים במסגרת האישומים 3-8, הורשע ביום 11.6.2017 במסגרת הסדר טיעון על-ידי מותב אחר (תפ"ח 20838-11-12, השופטת י' רז-לוי והשופטים א' אינפלד ו-א' חזק) שבגדרו הוא הודה בכתב אישום מתוקן בעבירות נשק ואלומות רבות שביצע במסגרת הארגון, וכן בשיבוש הליכי משפט. במקביל לניהול ההליך המשפטי בעניינו, נקרא ניסנוב להעיד בבית המשפט המחוזי כעד מטעם התביעה בתיק דנן.

41. כן ראוי לציין, למען שלמות התמונה, כי ביום 5.4.2012 הרשיע בית המשפט המחוזי את זגורי על בסיס הודאתו בכך שעמד בראש ארגון פשיעה בין השנים 2008-2010 וביום 22.4.2012 נגזרו עליו בהתאם להסדר הטיעון שנחתם עמו 15 שנות מאסר בפועל, מאסרים על תנאי, וכן עונשי חילוט וקנס (תפ"ח 24018-03-10, השופטים ב' אזולאי, נ' זלוצ'ובר ו-י' רז-לוי). בנוסף, ביום 18.1.2016 הרשיע בית המשפט המחוזי את רובין על בסיס הודאתו בעבירות סחיטה, הימורים והלבנת הון, וזאת לאחר שכתב האישום המקורי שהוגש נגדו באותו הליך ייחס לו עמידה בראש ארגון פשיעה. ביום 2.2.2016 נגזר עונשו של רובין בהתאם להסדר הטיעון שנחתם עמו, והועמד על מאסר בפועל של שלוש וחצי שנים, מאסר על תנאי וקנס (ת"פ 33171-05-14, השופט י' עדן).

הערעורים שבפנינו

42. כאמור, הערעורים שנדונו בפנינו הוגשו על-ידי ששה מן הנאשמים. חמישה מהם ערערו על הרשעותיהם, ואחד מהם, אגאבאבא, ערער על גזר הדין בלבד.

43. הערעורים על הכרעת הדין כללו היבט עקרוני משותף, וכן טענות פרטניות רבות באשר לעבירות השונות שבהן הורשעו המערערים, ובכללן טענות הנוגעות הן למהימנותו של עד המדינה ולסתירות בעדותו והן לראיות המסייעות לעדות זו.

44. הפן העקרוני שבערעורים נגע לקביעותיו של בית המשפט המחוזי באשר לכך שהעבירות שביצעו המערערים נעשו בגדרו של ארגון פשיעה כמובנו בחוק המאבק בארגוני פשיעה. בעיקרו של דבר, המערערים טענו כי מעשיהם ניתנים לאפיון, לכל היותר, כעבירות שבוצעו בצוותא או במסגרת של "כנופיה", אך לא במסגרת של ארגון פשיעה.

45. המערערים העלו אף טענות פרטניות יותר באשר למידה שבה ניתן לייחס לכל אחד ואחד מהם פעילות בגדרו של הארגון, אף אם יוכרע שאין להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי בדבר קיומו.

46. כמו כן, הם הצביעו על כך שהאישום השני נסב על ניסיון רצח משנת 2008, ואילו תשעת האישומים הפרטיקולריים הנוותרים מתייחסים לאירועים שהתרחשו משנת 2011 ואילך, באופן שמטיל צל על הקביעה שמדובר היה בפעילות עבריינית של ארגון פשיעה שהשתרעה על פני התקופה כולה.

47. באשר לגזר הדין, המערערים כולם טענו כי בית המשפט המחוזי החמיר בענישתם יתר על המידה. לשיטתם, יש מקום להקל בעונשם קודם כל על יסוד זיכויים, לפחות באופן חלקי, מחלק מפרטי האישום, ובעיקר מהרשעתם בביצוע העבירות בנסיבות המחמירות של ארגון פשיעה. כמו כן, הם טענו כי לנוכח הגדרתו של הארגון ככזה שמצוי ברף ה"בינוני" ובהשוואה לענישה במקרים אחרים (ובמיוחד לפסק הדין בעניין הארגון בראשותו של בן-שטרית, שבית המשפט המחוזי קבע כי "רמת השליליות" שלו הייתה חמורה יותר מזו של הארגון דנן) לא היה מקום להחמרה בענישה שננקטה עמם.

48. שניים מן המערערים - ישראל ורחמים - טענו באופן ספציפי גם באשר להמשך ריצוים של עונשי המאסר בפועל שהושטו עליהם. זאת לנוכח העובדה שעוכב ביצועם של עונשים אלו, והשניים שוחררו ממעצרם כבר במהלך הדין בבית המשפט המחוזי, כך שלמעשה הם אינם מרצים מעצר מאחורי סורג ובריה זה למעלה מארבע שנים.

49. מלכתחילה, עמדת המדינה הייתה כי דין הערעורים להידחות, על כל חלקיהם.

50. באשר להכרעת הדין, עמדת המדינה הייתה שהיא מבוססת על ממצאי עובדה מובהקים ועל האמון שנתן בית המשפט המחוזי בעדותו של עד המדינה. על כן, המדינה טענה כי אין מקום להתערב בה.

51. באשר לגזרי הדין, נטען כי בהתחשב בריבוי המעשים הפליליים ובעברם של מרבית המעורבים יש מקום לדחיית ערעוריהם גם במישור זה. המדינה הוסיפה והצביעה על כך שלמעשה בית המשפט המחוזי גזר על מרבית המערערים עונשים הנמוכים מצבירת המתחמים התחתונים שנקבעו בעניינם.

עמדות הצדדים בתום הדין והשאלה המשפטית הנוותרת

52. כפי שצוין לעיל, לאחר שלושה ימי דיונים, מששמענו את טענות הצדדים כולם, סברנו כי דין מרבית טענותיהם של המערערים בכל הנוגע להכרעת הדין להידחות.

53. כידוע, בשל יתרונה המובנה של הערכאה הדיונית בהתרשמותה הישירה מן העדויות ואופן השתלבותן במארג הראייתי הכולל, בית משפט זה יתערב בקביעות עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידיה רק במקרים בהן אלו חורגות באופן בולט ממסקנות סבירות המתבקשות בנסיבות העניין (ראו: עניין נאצר, בפסקה 28; ע"פ 486/16 שירזי נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (13.9.2018)). קביעותיו של בית המשפט המחוזי בכל הנוגע לממצאי עובדה ומהימנות היו ברורות וממצות, ולא מצאנו כל הצדקה להתערבות בהן במסגרת הערעור.

54. לצד זאת, מצאנו כאמור קושי לכאורה בקביעה כי הונח בסיס ראייתי מספיק באשר לכך שכלל הנאשמים פעלו

- במסגרתו של ארגון פשיעה במשך כל התקופה שעליה נסב כתב האישום - קרי, החל משנת 2008. אכן, האישום השני עסק באירוע משנת 2008. אולם, מעבר לכך כתב האישום לא כלל כל התייחסות לאירועים נוספים שהתרחשו משנת 2008 ועד לשנת 2011. הטעם לכך היה שפעילותו של עד המדינה באותן שנים ממש הייתה באילת במסגרת ארגון הפשיעה בראשות בן-שטרית.
55. בתום הדיון שיקפנו לצדדים קושי זה ואת המסקנות המשפטיות והמעשיות הנגזרות ממנו, לשיטתנו. הדגשנו כי הקושי האמור אינו נוגע לממצאי עובדה ומהימנות בהם הכריע בית המשפט המחוזי, כי אם לרף הראייתי שאנו סבורים שנדרש בנסיבות העניין להוכחת קיומו של ארגון פשיעה בפרק הזמן שצוין לעיל.
56. בהתאם לכך, המלצנו למדינה להסכים לקבלת הערעורים על הכרעת הדין רק במובן זה שהקביעה באשר לפעילותו של ארגון פשיעה בגדרו של האישום הראשון תצומצם לתקופת השנים 2011-2012. במקביל, הצענו למערערים לחזור בהם מערעוריהם על הכרעת הדין למעט בנקודה זו.
57. כן סברנו, כי אם יתקבל הערעור במובן שתואר לעיל יהיו לכך מספר השלכות נוספות - הן מבחינת צמצום ההרשעות לפי האישום השני כך שלא יהיו במסגרת פעילות של ארגון פשיעה, והן מבחינת רף הענישה ביחס לאישום הראשון ומדרג הענישה הכולל בפרשה זו.
58. בנוסף, הבענו את עמדתנו באשר לכך שראוי להימנע מהחזרתם של המערערים ישראל ורחמים לשהות מאחורי סורג ובריח לצורך ריצוי עונשם.
59. לאחר ששקלו את הדברים עם הממונים עליהם הודיעונו באי-כוח המדינה כי הם אינם מקבלים את הצעת בית המשפט בכל הנוגע להכרעת הדין ולהסכמה על צמצום הגדרת משך פעילותו של הארגון. עם זאת, נמסר כי בהתחשב בחלוף הזמן, נכונה המדינה להפחתת עונש המאסר בפועל של ישראל ורחמים, באופן שיועמד על התקופה שכבר שהו בה במעצר (כ-25 חודשים), ובלבד ששאר מרכיבי הענישה בעניינם ייוותרו בעינם.
60. בשלב זה, אפשרנו למערערים לקבל את הצעתנו בכל הנוגע לחזרתם מן הערעורים על הכרעת הדין, למעט בנקודה הנוגעת למשך פעילותו של הארגון, ותוך עמידה על הערעורים בכל הנוגע לגזרי הדין. שיקפנו למערערים את מידת ההקלה שניתן יהיה לנקוט בה, בהתחשב גם בקבלת האחריות המסוימת המתבטאת בחזרתם מן הערעורים, ולו במאחר. המערערים קיבלו את הצעתנו.
61. להשלמת התמונה יצוין כי לאחר הדיונים שהתקיימו, ביום 20.2.2019 וביום 21.2.2019 הגישו הצדדים הודעות מוסכמות בעניין חילוטם לגבי המערערים גרימברג ורחמים. התבקשנו ליתןבהתאם להודעות צווי חילוט לחלק מרכושם של השניים שנתפס במסגרת ההליכים דנן, נושא שנותר תלוי ועומד בהליך אזרחי נפרד.
62. עוד נציין כי ביום 3.3.2019 ניתן על-ידינו, בנפרד, גזר הדין בעניינו של אגבאבא במתכונת של פסק-דין חלקי. זאת, בהתחשב בכך שבשונה משאר המערערים שבפנינו ערעורו נסב על גזר הדין בלבד, וכן משום שלנוכח הפחתת

העונש שעליה החלטנו היה מקום להקדים ולפרסם את גזר דינו (בהתחשב במועד שחרורו ממאסר). על כן, המשך הדברים לא יעסוק במישרין בעניינו.

63. נפנה כעת להציג את עיקרי הנמקתנו, בהתחשב ביריעת המחלוקת הנוותרת, שהיא מצומצמת בהרבה מזו שעמדה בפנינו בתחילת הדרך. נפתח אפוא בהצגת הרקע הנורמטיבי, ומשם נפנה להכרעה המשפטית בשאלת משך פעילותו של הארגון. בהמשך נפרט את מסקנותינו באשר להקלה המסוימת שיש לאפשר בעונשיהם של המערערים.

רקע נורמטיבי: ארגוני פשיעה

64. ההתמודדות של מערכות אכיפת החוק עם רשתות עבריינים הפועלות בארץ ובחו"ל היא מורכבת, ודורשת השקעת מאמצים ניכרים. על רקע המאבק בתופעה זו גובשה אמנת האו"ם נגד פשע מאורגן בין-לאומי (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (2000) (להלן: אמנת האו"ם)), שאושרה על-ידי ממשלת ישראל ביום 14.12.2006 (החלטת ממשלה מס' 846). עוד קודם לאשרורה של אמנת האו"ם, נחקק בישראל חוק המאבק בארגוני פשיעה.

65. המונח "ארגון פשיעה" מוגדר בסעיף 1 לחוק המאבק בארגוני פשיעה באופן הבא:

"חבר בני אדם, מואגד או בלתי מואגד, שפועל בתבנית מאורגנת, שיטתית ומתמשכת לעבירת עבירות שלפי דיני ישראל הן מסוג פשע או עבירות המנויות בתוספת הראשונה, למעט עבירות מסוג פשע המנויות בתוספת השניה; לענין זה אין נפקא מינה -

(1) אם חברי הארגון יודעים את זהות החברים האחרים אם לאו;

(2) אם הרכב חברי הארגון קבוע או משתנה;

(3) אם העבירות כאמור ברישה נעברות או מיועדות להיעבר בישראל או מחוץ לישראל, ובלבד שהן מהוות עבירות הן לפי דיני ישראל והן לפי דיני המקום שבו נעברו, או שלפי הדין הישראלי חלים עליהן דיני העונשין של ישראל אף אם אין עבירות לפי דיני אותו מקום;

(4) אם הארגון מבצע גם פעילות חוקית ואם הוא פועל גם למטרות חוקיות".

66. הגדרתו של ארגון פשיעה בחוק המאבק בארגוני פשיעה אינה מגבילה אפוא את מטרות הארגון, ומתמקדת במאפיינים שעניינם קיומה של מסגרת מאורגנת, שיטתית ומתמשכת לביצוע עבירות. מדברי ההסבר להצעת החוק עולה כי הגדרה זו שאבה השראתה מההגדרה שבאמנת האו"ם, כמו גם מהסדרים מקבילים במדינות שונות - בארצות הברית, בקנדה, בניו-זילנד ובמדינות אירופאיות שונות - בהתאמות הנדרשות למאפייניה של מדינת ישראל (הצעת חוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ב-2002, ה"ח 3155 (להלן: הצעת חוק המאבק בארגוני פשיעה)). כך, מאפיינים המזוהים לא אחת עם ארגוני פשיעה - ובכללם היררכיה, חדירה למוסדות שלטון וצבירת נכסים כלכליים כמטרה עיקרית - הושמטו לבסוף מההגדרה בחוק המאבק בארגוני פשיעה, ואינם בגדר תנאים הכרחיים להגדרתו של ארגון פשיעה בישראל (ראו: ע"פ 6785/09 זוארץ נ' מדינת ישראל, פסקאות 56 ו-60 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (2.2.2011) (להלן: עניין

זוארץ); ע"פ 2996/09 דבור נ' מדינת ישראל, פסקה ל' (11.5.2011) (להלן: עניין דבור); ע"פ 9093/08 נאצר נ' מדינת ישראל, פסקאות 14-15 (7.12.2011) (להלן: עניין נאצר)).

67. ככלל, על מנת לבוא בגדרי תחולתו של חוק המאבק בארגוני פשיעה, על חבר בני אדם לעבור עבירות מסוג פשע, בכפוף לסייגים מסוימים, במסגרת פעילות "מאורגנת, שיטתית ומתמשכת". התוספת הראשונה לחוק זה מרחיבה את תחולתו הכללית גם ביחס למספר עבירות שאינן מסוג פשע, ובהן עבירות הברחה לפי פקודת המכס [נוסח חדש], עבירות לפי חוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007, עבירות לפי פקודת סימני מסחר [נוסח חדש], התשל"ב-1972 ועבירות לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. בתוספת השנייה לחוקזה הוצאה מתחומי תחולתו העבירה לפי סעיף 155 לחוק העונשין, שעניינה המשך התפרעות לאחר הוראת התפזרות, חרף היותה עבירה מסוג פשע.

68. כאמור, על-פי חוק המאבק בארגוני פשיעה, העמידה בראש ארגון פשיעה, כשלעצמה – ובדומה לכך ניהולו, ארגונו, הכוונתו, מימונו, הפיקוח עליו והייעוץ לו – הם עבירות פליליות אשר בצדן קבועים עונשים הנעים, על פי מהות העבירות שנעברו במסגרת ארגון הפשיעה, בין 10 ל-20 שנות מאסר (סעיף 2 לחוק המאבק בארגוני פשיעה). מדברי ההסבר להצעת חוק המאבק בארגוני פשיעה עולה כי סעיף זה נועד להתמודד עם הקושי להוכיח את הקשר בין נושאי תפקידים בכירים בארגוני פשיעה לבין עבירות ספציפיות שנעברו בפועל על-ידי החברים באותם ארגונים.

69. בנוסף לכך, וכפי שצוין לעיל, סעיף 3 לחוק המאבק בארגוני פשיעה קובע כי ביצוע של עבירה "חיצונית" לחוק זה במסגרת של ארגון פשיעה היא בגדר נסיבה מחמירה, אשר בהתקיימה ניתן להשית את כפל העונש הקבוע בצדה של אותה עבירה (אך לא יותר מ-25 שנות מאסר). בשל חשיבותה של הוראה זו להמשך הדיון, היא תובא כלשונה:

"העובר עבירה במסגרת פעילות של ארגון פשיעה, למעט עבירה לפי חוק זה או עבירה שהעונש הקבוע לה הוא מאסר עולם חובה, דינו – כפל העונש הקבוע לעבירה, אך לא יותר ממאסר עשרים וחמש שנים".

70. ההלכה הפסוקה עמדה על כך שהמונח "ארגון פשיעה", כמובנו בחוק המאבק בארגוני פשיעה, מתייחס לקשת של מצבים, ולא מחייב דפוס פעולה אחיד. אכן, מקרה ה"ליבה" של ארגון הפשיעה הוא זה שבו פעילות הארגון מושתתת על היררכיה וחלוקה ברורה לתפקידים, והארגון מקדש נאמנות "משפחתית" וסודיות וחותר לצבירת מעמד ונכסים כלכליים תוך שימוש באלימות ובהשחתה של גורמים שלטוניים. אולם, לצדו מוכרים גם ארגונים המקיימים את התכונות הנזכרות לעיל, כולן או חלקן, במידה פחותה (ראו: עניין זוארץ, בפסקה 63 לפסק דינו של השופט לוי; עניין דבור, בפסקה ל"ו).

71. ההגדרה הרחבה יחסית שניתנה בחוק המאבק בארגוני פשיעה למונח ארגון פשיעה היא חשובה, אך קם ביחס אליה חשש כי היא עלולה "לבלוע" לתוכה את דיני השותפות או להחליפם. זאת במיוחד כשמובאות בחשבון התופעה של עבריינות חוזרת (רצידיביזם), והעובדה שמעשי עבירה רבים מבוצעים בחבורה (ראו: Boaz Sangero, *Are All Forms of Joint Crime Really 'Organized Crime'? : On the New Israeli Combating Criminal Organizations Law and Parallel Legislation in the U.S. and Other Countries*, 29 Loy. L.A. Int'l & Comp. L. Rev. 61 (2007)); שחר אלדר "על היקפו של המונח 'ארגון פשיעה' בחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003" משפטימב 183 (2012); מרים גור-אריה "המשפט הפלילי בפסיקת בית המשפט העליון בשנת תשע"א – מגמה של הרחבת האחריות הפלילית ושל החמרת הענישה" דין ודברים ז 59, 68-76 (2013)).

72. הפסיקה הדגישה שני מאפיינים שנחשבים כבריח התיכון לביסוס הקביעה בדבר קיומו של ארגון פשיעה - והם היסוד האגבורי (הסינרגטי), שעניינו צירוף של פעולות עברייניות אשר בו השלם גדול מסך חלקיו, ולצדו יסוד ההמשכיות, שעניינו רצף של פעולות עברייניות נמשכות(ראו: עניין זוארץ, בפסקה 64 לפסק דינו של השופט לוי; עניין דבור, בפסקאות ל"ג-ל"ד; עניין נאצר, בפסקה 19). היסוד הראשון מסייע להבחנה בין כנופיה או חבורה עבריינית "רגילה" לבין ארגון פשיעה, ומדגיש את הערך המוסף הנובע מפעילותם המשולבת של מספר גורמים עברייניים במסגרת עצמאית, שאינו מסתכם בתוצאותיה של פעילות עבריינית ספציפית. ערך זה יכול לבוא לידי ביטוי על דרך של צבירת כוח, מוניטין, השפעה או משאבים כלכליים. היסוד השני מדגיש את דפוסי הפעולה המתמשכים של הגורמים העברייניים, המבטיחים את קיומו של ארגון הפשיעה גם בעתות של הפוגה מהפעילות העבריינית. אף המבחן לבחינת המשכיות הוא מהותי, להבדיל ממבחן טכני המצריך למשל להצביע על מספר נתון של מעשי עבירה שבוצעו בפרק זמן מסוים (ראו: עניין זוארץ, פסקה 64).

73. בכל הנוגע לקיומן של היררכיה, התמקצעות וחלוקת תפקידים, נקבע בהלכה הפסוקה כי הגם שמדובר במאפיינים מובהקים של ארגון פשיעה, אין מדובר בתנאים הכרחיים להגדרתו. כן הובהר כי ייתכנו בהחלט מצבים שבהם העומדים בראשו של ארגון פשיעה ייקחו חלק פעיל בביצוע עבירות קונקרטיות במסגרתו (ראו: עניין זוארץ, בפסקה 65 לפסק דינו של השופט לוי; עניין נאצר, בפסקה 25).

74. באשר למאפיינים נוספים של פעילותם של ארגוני פשיעה שונים - דוגמת ניסיונות חדירה לזרועות השלטון, מנגנונים אלימים לגביית חובות ולהתמודדות עם איומים חיצוניים, משאבים כספיים ולוגיסטיים של הארגון ועוד - נקבע כי יש לראות בהם מאפייני עזר, המסייעים להבחין עד כמה התארגנות פלילית מסוימת ראויה להיחשב ארגון פשיעה (ראו: עניין דבור, בפסקה ל"ה).

ארגון פשיעה והשיטתיות הנדרשת בפעילותו: מהלכה למעשה

75. כאמור לעיל, המערערים העלו טענות רבות באשר לעצם הרשעתם בפעילות בגדרו של ארגון פשיעה. בעשותם כן הצביעו על כך שלא הייתה להם "קופה" משותפת, כי נעדרה מפעילותם "היררכיה" ברורה, וכי הקשרים בין מי שהורשעו בעמידה בראש הארגון ובין כלל הנאשמים היו דלים באופן יחסי, בעיקר בהשוואה למקרים אחרים שנדונו בפסיקה באשר לפעילותם של ארגוני פשיעה, כדוגמת עניין זוארץ.

76. בסופו של דבר, טענות אלה שוב אינן בפנינו. משמעות חזרתם של המערערים מעיקר הערעור על הרשעתם היא שאינם כופרים עוד בכך שפעלו בגדרו של ארגון פשיעה ביחס לתקופה שעליה נסבים האישומים השלישי ואילך. נסתפק אפוא בכך שנאמר שלא ניתן לצפות לכך שפעילות של ארגון פשיעה תתאפיין ב"סדר" ו"ארגון" מופתיים. כידוע, עולם המעשה אינו הולם תמיד באופן מדויק מודלים סדורים (ראו: שחר אלדר כלי אדם: שימוש בבני אדם לביצוע עבירות והנהגת ארגוני פשיעה 77 (2009)). ניתן אף לצפות לשונות רבה בפעילות עבריינית, כפי שכבר הוכיחה המציאות. אל לנו לקבוע אמות מידה נוקשות מדי באשר להתנהלותו של ארגון פשיעה "לדוגמה", מעבר לאותן דרישות סף שהוגדרו בהלכה הפסוקה ושהוצגו לעיל.

77. יחד עם זאת, מצאנו קושי קונקרטי בכל הנוגע למשך התקופה שביחס אליה הורשעו המעורבים בפעילות בגדרו

של ארגון פשיעה. כפי שכבר צוין, במשך כשלוש שנים עד המדינה פעל במסגרתו של ארגון הפשיעה בראשותו של בן-שטרית באילת. לכן, כתב האישום נעדר כל התייחסות קונקרטי לפעילות עבריינית באותה תקופה, ולא כל שכן כזו שהיא שיטתית ונמשכת, כמתחייב מהגדרתו של המונח "ארגון פשיעה" בחוק המאבק בארגוני פשיעה. לא זו בלבד שכתב האישום לא כלל התייחסות לאישומים הנוגעים לאותן שנים, אף דומה כי המדינה לא הצליחה להצביע על דפוס פעילות עברייני קונקרטי באותה תקופה.

79. המדינה ביקשה להתבסס בהקשר זה על עדותו של עד המדינה לפיה עם שובו לבאר שבע בשנת 2011 מצא את הארגון במצב דומה לזה שבו היה בעת שעזב בשנת 2008 לאילת. כמו כן, באי-כוח המדינה הצביעו על קיומו של קשר בין חברי הארגון בתקופה האמורה וכן על כך שחלקם נפגעו במהלכה מירי שבוצע לעברם, באופן שמצביע לכאורה, כך נטען, כי "מעגל הדמים נמשך". באי-כוח המדינה אף הפנו לשיחות שניהל גיל בשנת 2012 עם אחותה של בת זוגו, ובהן התרעם על כך שהאחרונה נמצאת באירועים בקרבת אויבים עמם הוא "חי מלחמה 13, 14 שנים" (עמ' 138 להכרעת הדין).

79. איננו סבורים כי בחומר הראיות היה די כדי לבסס בנסיבות המקרה, ביחס לשנים 2008-2011, את היסודות הדרושים בדבר פעילות "שיטתית" ו"מתמשכת" של ארגון פשיעה במידה הנדרשת במשפט הפלילי. זאת, גם אם נסמוך ידינו על התייחסותו הכללית של עד המדינה להמשך פעילות הארגון וכן על האינדיקציות העקיפות שהובאו לעניין זה. אין בכל אלו כדי ללמד על דפוסים שיטתיים ו-מתמשכים של פעילות עבריינית כלשהי שבוצעה, אף לכאורה, באותן השנים. מסקנתנו מבוססת על כמה טעמים, כמפורט להלן.

80. ראשית, המסקנה האמורה נובעת מן ההשוואה להכרעה בעניינם של ארגוני פשיעה אחרים. כך, בעניין זוארץ נקבע כי ארגון הפשיעה פעל משנת 2005 ועד לסוף חודש מרץ 2007, כאשר המערערים הורשעו ב-21 אישומים פרטיקולריים שעניינם עבירות סחיטה בכוח ובאימים, הלבנת הון ועוד, שנפרסו על פני חודשים שונים בתקופה זו. זאת ועוד, לשני ארגוני הפשיעה שנדונו בעניין דבור יוחסה פעילות משנת 2004 לכל הפחות, כאשר המעורבים בפרשה זו נעצרו בחודש נובמבר 2004 והאישומים הפרטיקולריים נגדם נסבו על סדרת עבירות בתחום הסמים שביצעו באותה שנה.

81. שנית, ייחסנו משקל לכך שהאישום הבודד משנת 2008 – בדבר ניסיון הרצח של זגורי – התייחס רק לשניים מכלל הנאשמים, ומבין המערערים שבפנינו נגע אך לגרימברג. אכן, ארגון פשיעה עשוי להקיף פעילויות שונות, שבכל אחת מהן מעורבים חברים אחרים בו. אולם, בענייננו לא הונחה תשתית מספקת לקיומו של ארגון פשיעה החל משנת 2008, להבדיל מאירוע עברייני בודד וחמור, גם אם במתכונת של ביצוע בצוותא של חלק מן המעורבים. יתר על כן, ניסיון הרצח של זגורי אירע כמה חודשים לאחר שעד המדינה עבר להתגורר באילת, וחרף זאת הוא נטל חלק באירוע והעיד עליו. נתון זה, בדבר ה"יש" בפרק הזמן שבו שהה כבר עד המדינה באילת, משליך אף הוא במידה מסוימת על הערכת ה"אין" בהמשכה של אותה תקופה.

82. לבסוף, נדגיש כי אין בדברינו כדי לקבוע דרישה להוכחת פעילות עבריינית העולה כדי אישום נפרד בכל פרק זמן נתון, כזה או אחר, במהלך "מחזור חייו" של ארגון פשיעה. נקודת המוצא לדיון בשלב זה היא כי הוכח דבר קיומו של ארגון פשיעה, ואנו אף מסכימים באופן עקרוני עם קביעתו של בית המשפט המחוזי כי אין לחפש אחר ראיית סיוע לכל שנה או חודש בו פעל ארגון פשיעה. אולם, במקרה דנן לא התרשמנו שמדובר בפרקי זמן ספורדיים בהם "הוחשך

המסך" ולא ניתן היה ללמוד על פעילותו העבריינית של הארגון (ולו בקווי מתאר כלליים), כי אם ב"חור עלילתי" של ממש החולש על פרק זמן רציף של יותר ממחצית מתקופת הפעילות הנטענת. יתר על כן, החלל האמור חל בפרק הזמן הראשוני בו יוחסה לארגון פעילות. בשנים אלה לא הונח בסיס לפעילות הארגון, מעבר לאותו אירוע בודד שאירע ב-2008 ונזכר בכתב האישום. קביעתנו, אם כן, יסודה רק בכך שאין למתוח באופן מלאכותי את משך פעילותו של ארגון פשיעה בין נקודות רחוקות על ציר הזמן, בהתבסס על השכל הישר ובהעדר ראיות מספיקות כנדרש במשפט פלילי לגיבוי קביעה עובדתית זו.

83. התערבותנו בהיבט זה של פסק דינו של בית המשפט המחוזי אינה נוגעת אפוא לממצאי עובדה ומהימנות, אלא לקביעת הרף הנדרש לפי המבחנים המשפטיים שבחוק המאבק בארגוני פשיעה ויישומם על נסיבות המקרה. נוסף כי איננו סבורים שנדרש לקבוע מבחן מדויק להוכחת פעילותו של ארגון פשיעה בכל הנוגע לתקופות הביניים, שבין סעיפי האישום הספציפיים המיוחסים לחברי ארגון הפשיעה. אנו מודעים לקושי האינהרנטי הכרוך בהוכחת התמשכות פעילותו של ארגון פשיעה בפרקי זמן אלו. הכרעתנו מתמקדת בנסיבות התיק שבפנינו, ובפרט במשך הזמן הרציף והניכר שבו לא יוחסה לארגון פעילות עבריינית ספציפית ואף לא הובאו אינדיקציות ישירות וקונקרטיות להתקיימותה. במובן זה מדובר בתיק חריג.

גזרי הדין

84. התערבותנו בהכרעת הדין משליכה במישרין על גזר הדין. זאת, כאמור, בכל הנוגע להיקף הרשעתם של גרימברג וצדיק בגין עמידה בראש ארגון פשיעה לפי האישום הראשון, וכן לקביעה לפי האישום השני שניסיון הרצח של זגורי משנת 2008 נעשה במסגרת של ארגון פשיעה.

85. בנוסף, ייחסנו משקל לעקרון האחידות בענישה, המחייב התחשבות בשמירה על מדרג הולם בין העונשים שהוטלו על מי שהיו מעורבים באותה פרשה פלילית, בהתאם למעמדם, לתפקידם ולחלקם היחסי באותה פרשה. מצאנו אפוא לנכון להקל בענישה מקום שבו לא התקיים יחס שקילות מספק בין העונש שהוטל על אחד מהמעוררים לבין העונשים שהוטלו על מעורבים אחרים בתיק דנן, והכל בהתאם לנסיבות ולשאר השיקולים הצריכים לעניין (ראו: ע"פ 2580/14 חסן נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (23.9.2014); ע"פ 8345/15 אוחנה נ' מדינת ישראל, פסקה 35 (19.9.2017); ע"פ 2166/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (17.5.2018)).

86. עוד אנו סבורים, כי יש מקום לייחס משקל נוסף לקביעתו של בית המשפט המחוזי עצמו כי מדובר בארגון המצוי ב"רף הבינוני". מבט כולל על רף הענישה בעניינם של ארגוני פשיעה מחייב אף הוא הפחתה מסוימת ומצומצמת בהיקפה ברף הענישה שאומץ על-ידי בית המשפט המחוזי. כל זאת, מבלי לגרוע מן התפיסה העקרונית של גישה מחמירה ביחס לפעילותם של ארגוני פשיעה.

87. גרימברג - מצאנו לנכון להעמיד את גזר דינו של גרימברג על 16 שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו. יובהר כי קביעה זו משקפת הן הפחתה מסוימת בעונש והן הוראה על חפיפה מלאה, בת שנתיים נוספות, של עונשי המאסר המותנה שהופעלו בעניינו. שאר רכיבי העונש שגזר בית המשפט המחוזי על גרימברג, וכן שמונה חודשי מאסר נוספים שהוטלו על גרימברג חלף תשלום הקנס שנגזר עליו בשיעור של 250,000 שקלים, יוותרו על כנם. כמו כן, בהתאם לסעיף 5 לחוק המאבק בארגוני פשיעה וסעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון, ונוכח ההסכמה אליה הגיעו הצדדים, אנו עמוד 16

מורים על מתן צו לחילוט הרכוש שנתפס, הכולל את תכולת הפיצווייה שברחוב דוד המלך 2 בבאר שבע וסך של 1,570 שקלים במזומן.

88. צדיק - אנו סבורים כי יש להעמיד את גזר דינו של צדיק על 14 שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו כפי שהורה בית המשפט המחוזי. עונש המאסר על תנאי שקבע בית המשפט המחוזי ייוותר על כנו. יצוין כי לקביעתנו בדבר משך פעילות הארגון צפויה להיות השלכה מעשית נוספת על משך הזמן שירצה צדיק מאחורי סורג ובריה. זאת, נוכח החלטתה של ועדת השחרורים שליד כלא אשל מיום 28.3.2018 לבטל את שחרורו על תנאי ממאסר קודם בשל הרשעתו בפעילות בארגון פשיעה בתקופה שרלוונטית לתנאי (וש"ר 17-01-39422, השופט (בדימוס) מ' מכליס וחברי הוועדה ע' מוכתר ו-נ' חג'ג'), ודחיית העתירה שהוגשה לבית המשפט המחוזי וכוונה נגד החלטה זו (עת"א 18-04-18770, סגן הנשיאה א' ביתן והשופטים י' רז-לוי ו-י' עדן). נוכח פסק דינו זה, יש להניח כי באי-כוחו של צדיק ינקטו בהליך מתאים בעניין.

89. סולומון - בשל העובדה שסולומון הורשע בשני ניסיונות לרצח שבוצעו במסגרת הארגון, אנו סבורים כי יש להקל רק במעט את גזר דינו (על מנת לשקף את הדירוג בענישה בהשוואה לשאר המערערים), כך שיעמוד על 12 שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו כפי שהורה בית המשפט המחוזי. יובהר כי בתוך תקופת המאסר שקבענו מובאת בחשבון תקופה של חצי שנה של מאסר מותנה שהפעיל בית המשפט המחוזי. עונש המאסר על תנאי שקבע בית המשפט המחוזי ייוותר על כנו.

90. ישראל - בהתאם להסכמתם של באי-כוח המדינה, אנו מורים על הפחתת עונש המאסר בפועל שהושת על ישראל כך שזה יתמצה בתקופה של כ-25 חודשים שבהם שהה במעצר מאחורי סורג ובריה. כמו כן, בשל נתוני האישיים של ישראל אנו מוצאים לנכון להורות על הפחתת הקנס שהוטל עליו לסכום של 30,000 שקלים, הזהה לסכום הקנס שהוטל על גיל, או חודשיים מאסר תמורתו. אנו סבורים כי היקף הפעילויות הכספיות הבלתי מדווחות שהוכח בעניינם של השניים לא הצדיק את הפער בגובה הקנסות שנגזרו עליהם. שאר רכיבי הענישה שקבע בית המשפט המחוזי בעניינו של ישראל ייוותרו על כנם.

91. רחמים - גם בעניינו של רחמים, אנו מורים בהתאם להסכמתם של באי-כוח המדינה על הפחתת עונש המאסר בפועל כך שזה יתמצה בתקופה של 25 חודשים שבהם שהה במעצר מאחורי סורג ובריה. כמו כן, בשים לב למעמדו של גרימברג כראש הארגון ולגובה הקנס שהושת עליו, אנו מורים - באופן יחסי - על הפחתת הקנס שנקבע בעניינו של רחמים לסכום של 100,000 שקלים, שישולם בפריסה לתשלומים שווים של 750 שקלים מדי חודש בחודשו, בהתאם לתנאים שעליהם הסכימו הצדדים, או שלושה וחצי חודשי מאסר תמורתו. בנוסף, בהתאם לסעיף 5 לחוק המאבק בארגוני פשיעה וסעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון, ונוכח ההסכמה אליה הגיעו הצדדים, אנו מורים על מתן צו לחילוט הרכוש שנתפס - הכולל רכב מסוג מזדה 3 שמספרו 41-911-69, סך של 50,000 שקלים חלף חילוטו של רכב מסוג יונדאי שמספרו 87-013-13 וסך של 2,800 שקלים במזומן - ועל השבתם של יתרת הסכומים שהופקדו לידי רחמים. שאר רכיבי הענישה שקבע בית המשפט המחוזי בעניינו של רחמים ייוותרו על כנם.

סיכום

92. כפי שהבהרנו, אנו סומכים את ידנו על מרבית המרכיבים בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי, למעט בכל עמוד 17

הנוגע למשך פעילותו של ארגון הפשיעה.

93. הפחתת העונשים המסוימת מבטאת את התערבותנו בהכרעת הדין, התאמות מסוימות ומוגבלות בהיקפן שהן תולדה של התערבות זו, וכן הבחנה במדרגי הענישה של ארגוני פשיעה בהתאם לעצימות פעילותם. אין בה כדי לגרוע מחומרת מעשיהם של המערערים, או מן הגישה העקרונית שלה נתן בית המשפט המחוזי ביטוי בכל הנוגע לחשיבות הנודעת למאבק בארגוני פשיעה ולענישה מתאימה של מי שהורשעו בעבירות במסגרתם.

94. סוף דבר: נוכח חזרת המערערים מערעוריהם על הכרעת הדין, הם נדחים בזאת, למעט בנקודה הנוגעת למשך פעילותו של ארגון הפשיעה (שנתחמה לשנים 2011-2012). הערעורים על גזר הדין מתקבלים באופן חלקי, בהתאם לאמור בפסקאות 87-91 שלעיל.

ניתן היום, ג' באדר בהתשע"ט (10.3.2019).

שופט

שופט

שופטת
